

Breekt het uur van de leek aan?

Het nieuwe dicasterie voor de leken start op 1 september 2016 met zijn activiteiten

- Paus keurde statuten van nieuwe dicasterie goed *ad experimentum*
- Vaticaan laat bewust in het midden welk soort curieorgaan het wordt
- IPB hoopt dat dat het pad effent voor meer bevoegdheid voor leken

Christof BOUWERAERTS

Op 4 juni 2016 aanvaardde paus Franciscus een ontwerp van statuten voor een nieuw dicasterie voor de leken, de familie en het leven. Vanaf 1 september 2016 zal dat nieuwe orgaan van de Romeinse curie de paus bijstaan bij de uitbouw van het apostolaat van de leken, de pastorale zorg voor families en de bescherming en bevordering van het menselijke leven.

Het neemt daarmee de fakkel over van de Pauselijke Raad voor de Leken en de Pauselijke Raad voor het Gezin, die beiden ontbonden worden. De Pauselijke Academie voor het Leven blijft wel bestaan, maar wordt aan het nieuwe dicasterie verbonden.

De statuten van het nieuwe curiedepartement, opgemaakt door het college van kardinalen, werden *ad experimentum* goedgekeurd, voor een proefperiode dus. Zij bepalen dat het orgaan bestuurd zal worden door een prefect, ongetwijfeld een kardinaal, bijgestaan door een secretaris, „die een leek kan zijn”, zo benadrukt de tekst.

Ook de drie ondersecretarissen, ieder verantwoordelijk voor een van de drie geledingen van het dicasterie – de leken, de familie,

het leven – worden leken. De bestuurders die aan het dicasterie worden toegewezen, zijn religieuzen zowel als leken, „zoveel mogelijk gerekruteerd uit diverse werelddelen”. De leken die ervoor zullen werken zijn „mannen en vrouwen, alleenstaand of gehuwd, actief op diverse wertereinen”. Wie op al die posten wordt benoemd, werd echter nog niet bekendgemaakt.

Een van de kerntaken van het nieuwe curiedepartement is bij de gelovige leken het besef van hun ‘medeverantwoordelijkheid’ voor de Kerk te doen toenemen. Die nemen ze in het bijzonder op door actief lidmaatschap aan allerlei adviesorganen, zowel op het plaatselijke als op het universele beleidsniveau.

Het moet ook de besluiten van de Synodes over het Gezin omzetten in richtlijnen voor vormingsprogramma’s en zich buigen over bio-ethische vraagstukken, „in reactie op ideologieën die zich aangaande het menselijke leven en de realiteit van de mensheid ontwikkelen”.

Volgens de statuten kan het dicasterie een leek als secretaris hebben

Opmerkelijk is dat het Vaticaan zich nog niet uitsprak over het precieze statuut van het nieuwe curieorgaan. Wordt het een adviserende pauselijke raad, of toch een besturende congregatie? Federico Lombardi, woordvoerder van het Vaticaan, verklaarde dat het nieuwe dicasterie die traditionele indeling wel eens zou kunnen doorkruisen.

Opmerkelijk is bovendien dat de Congregatie voor de Geloofs-

leer, een van de voornaamste curieorganen, na jaren van stilte, net nu het document *Iuvenescit Ecclesia* publiceerde, waarin ze de relatie behandelt van lekenbewegingen met een eigen charisma tot de hiërarchie. Het document roept bisschoppen op te streven naar een goede verstandhouding met de bewegingen en reikt criteria aan om hun authenticiteit te beoordelen in functie van een officiële erkenning. Dat erkenningsproces begint doorgaans plaatselijk, maar komt uiteindelijk terecht bij de Pauselijke Raad voor de Leken. Volgens de statuten neemt het nieuwe departement die taak over.

In elk geval doet paus Franciscus daarmee een volgende stap in zijn hervorming van de Romeinse curie. Eerder nam de kerkleider, bijgestaan door zijn raad van negen kardinalen, al de economische en de communicatieve afdelingen onder handen. Een doeltreffend en doorzichtig beleid is daarbij niet zijn enige doelstelling. Al in 2013 drukte paus Franciscus de wens uit leken voortaan actiever te betrekken bij het beleid van de Kerk. De eerste, voorzichtige stappen daartoe lijken nu gedaan.

Het Interdiocesaan Pastoraal Beraad (IPB) is alvast tevreden met de hervorming. „Kaderfuncties en echte verantwoordelijkheid, ook voor plaatselijke gemeenschappen, hangen nog steeds al te nauw samen met het gewijde ambt”, zegt coördinator Carine Devogelaere. „We hopen dat met die hervormingen stilaan het pad geëffend wordt voor meer bevoegdheden voor leken, mannen zowel als vrouwen.”

Reageren op dit artikel? Dat kan op lezersbrieven@kerknet.be

STANDPUNT

Luk VANMAERCKE

Leken in de Kerk

” Paus Franciscus voert alweer een ingrijpende verandering door in het Vaticaan. Per 1 september komt er een nieuw dicasterie, een onderafdeling van de Romeinse curie dus, die de paus zal bijstaan voor alles wat leken en gezinnen aanbelangt. De huidige raden voor leken en voor het gezin gaan op in dat nieuwe orgaan. De details leest u in het stuk hiernaast.

Alles wijst erop dat de paus de plaats van de leken in de Kerk wil opwaarderen, al moet nog blijken hoe een en ander in de praktijk zal werken. De prefect van het dicasterie wordt per definitie een kardinaal, maar de tweede hoogste functie, die van secretaris, zou naar een leek kunnen gaan. Dat zou dan een primeur zijn in het Vaticaan.

Daarmee lijkt Franciscus de draad van het Tweede Vaticaans Concilie weer op te pikken. De opgang van de leken in de Kerk was toen immers duidelijk zichtbaar. Bij de opening van het concilie, in 1962, was slechts één leek aanwezig, die bovendien plaats moest nemen op de gastentribune, tussen vertegenwoordigers van de niet-katholieke Kerken. Niet echt een blijk van waardering. Twee jaar later waren er al 42 leken aanwezig, onder wie twaalf vrouwen.

Belangrijker was echter dat de hiërarchische visie, die de leken als louter uitvoerders van klerikale beslissingen zag, het niet haalde. Onder invloed van onder meer kardinaal Suenens werd gekozen voor een visie die leken als volwaardig lid van het godsvolk zag, met een eigen zending. Leken konden voortaan aanspraak maken op medeverantwoordelijkheid, in dialoog met de clerus.

Die dialoog blijft ook vandaag belangrijk, al kan dat niet verhinderen dat er onderhuids soms spanning leeft. Die heeft onder meer te maken met een grote maatschappelijke verandering. Voorheen was de pastoor een van de schaarse intellectuelen in zijn parochie, samen met pakweg de onderwijzer en de dokter. Intussen is de scholingsgraad van de bevolking fors toegenomen. Dag op dag 33 jaar geleden werd de schoolplicht tot achttien jaar ingevoerd. Bovendien heeft meer dan een derde van onze bevolking nu een diploma hoger onderwijs op zak. Bij de jongere generaties loopt dat percentage snel op.

Dat toegenomen opleidingsniveau hebben we in Vlaanderen grotendeels te danken aan het katholiek onderwijs, al leidde het ironisch genoeg tot een daling van het aanzien van de clerus. Mensen denken vandaag meer voor zichzelf en zijn dus minder volgzaam. De Kerk verloor daardoor een deel van haar aanhang, terwijl mensen die wel kerkelijk bleven minder gezagsgetrouw zijn en meer afgaan op hun persoonlijke inzicht en geweten.

Problematisch hoeft dat niet te zijn, mits de Kerk er verstandig mee omspringt. De leken een belangrijkere plaats geven, is alvast een goed idee. Het nieuwe dicasterie kan daartoe bijdragen, op voorwaarde dat het echt ernstig wordt genomen.

Ook in Vlaanderen moeten we op zoek naar een nieuw evenwicht tussen priesters en leken. Het priestertekort leidde vanzelf al tot een grotere rol voor leken in veel lokale geloofsgemeenschappen en dat zal in de nabije toekomst nog toenemen. De mondige leken van vandaag zullen daarbij geen vrede nemen met louter uitvoerende taken. Veel priesters hebben dat trouwens zeer goed begrepen.

Overigens werkt het in twee richtingen: wie meer inspraak wil, moet ook meer verantwoordelijkheid durven te dragen. Paus Franciscus schreef vorig jaar in een brief aan de leken: „De verkondiging van het evangelie is niet enkel een opdracht van de beroepsmensen, maar van alle gedoopten.” Dat is dus een dubbele boodschap. Enerzijds zegt hij: priesters, vergeet de leken niet. Anderzijds voegt hij eraan toe: leken, vergeet jullie opdracht niet. We zijn dus benieuwd waar deze paus finaal met zijn nieuwe dicasterie naartoe wil.”

Reageren op dit artikel? Dat kan op lezersbrieven@kerknet.be

Paus Franciscus zet de hervorming van de curie rustig, maar vastberaden voort. © KNA-Bild